

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Салатенка Івана Олександровича «Психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей на основі спортивно-орієнтованого фізичного виховання», поданої до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення

Актуальність обраної теми дисертації. В даний час немає потреби доводити, що здоров'я людей значною мірою залежить від оздоровчого напрямку сучасної науки і практики. Проблема збереження і зміцнення здоров'я людини є однією з центральних в теорії і практиці фізичного виховання.

Як відзначають багато фахівців, психофізичне здоров'я є фундаментом здорової особистості, від нього безпосередньо залежить моральна, інтелектуальна, духовна та соціальна сутність людини.

На сьогоднішній день відзначається недостатня ефективність фізичного виховання студентів у вищих навчальних закладах. Традиційна система фізичного виховання у вищих навчальних закладах на сучасному етапі потребує впровадження нових напрямків організації занять. Однією з перспективних сучасних форм фізичного виховання студентів є спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування та сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Останнім часом значна кількість наукових досліджень присвячена питанню розробки та апробації нових засобів у процесі спортивно-орієнтованого фізичного виховання студентської молоді. Однак досліджень, що стосуються дослідження впливу застосування окремого виду спорту в системі спортивно-орієнтованого фізичного виховання на психофізичний стан студентів, наразі не виявлено, що і зумовлює актуальність даної наукової проблеми.

Дисертаційна робота виконана згідно з планом науково-дослідної роботи кафедри теорії та методики фізичної культури Сумського державного

педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за темою «Підвищення рівня здоров'я і фізичної підготовленості різних груп населення засобами фізичної культури» (номер державної реєстрації 0111 U 005736) на 2011-2015 рр.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях. Результати дисертаційного дослідження носять об'єктивний характер, опираються на достатню кількість дослідницького матеріалу, отриманого завдяки використанню великого комплексу сучасних інформативних методів, що відповідають поставленій меті та завданням дисертації. Отримані показники обчислені з використанням методів математичної статистики.

Аналізуючи обґрунтованість наукових положень, висновків необхідно, перш за все, відзначити логічний взаємозв'язок мети і завдань дослідження.

Висновки впливають зі змісту дисертаційного дослідження, їх об'єктивність і новизна не викликають сумніву.

За матеріалами дисертаційних досліджень опубліковано 11 наукових праць, серед яких 8 – у фахових виданнях України, 5 публікацій у періодичних виданнях, які належать до переліку міжнародних наукометричних баз.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці й науковому обґрунтуванні спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання на основі переважного застосування волейболу, спрямованої на психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей, підвищення рівня соматичного здоров'я та фізичної підготовленості, концептуальною основою якої є використання засобів і методів фізичного виховання та спортивного тренування, змагальної діяльності, формування позитивної мотивації до систематичних занять фізичними та спортивними вправами з використанням різних форм занять. Також визначено найбільш ефективні форми секційної організації занять порівняно з аудиторною для психофізичного

вдосконалення студенток економічних спеціальностей, та доведено, що комплексне використання волейболу й елементів фітнесу забезпечує суттєве покращення психофізичного стану та рівня соматичного здоров'я студенток економічних спеціальностей;

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні технології спортивно-орієнтовано фізичного виховання студенток економічних спеціальностей, спрямованої на психофізичне вдосконалення, підвищення рівня соматичного здоров'я та мотивації до занять фізичними і спортивними вправами.

Практична значущість дослідження підтверджується відповідними довідками про впровадження отриманих результатів у навчальний процес з фізичного виховання різних вищих навчальних закладів України.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому та ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертації. Дисертація побудована за традиційною структурою і містить усі необхідні складові, що визначені вимогами до написання наукових кандидатських робіт: вступ, п'ять розділів власних досліджень, висновки, список-літературних джерел і додатки.

Дисертаційну роботу викладено на 245 сторінках, з яких 169 – основний текст. Вона містить 26 таблиць та ілюстрована 25 рисунками. Для виконання роботи використано 288 джерел наукової та методичної літератури.

У **вступі** обґрунтовано актуальність роботи, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження; розкрито наукову новизну і практичну значущість роботи, особистий внесок дисертанта, вказано сферу апробації результатів досліджень, кількість публікацій автора, представлено структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі «**Сучасний стан проблеми психофізичного вдосконалення студентів економічних спеціальностей**» представлений аналіз спеціальної літератури, який засвідчив, що у вітчизняній і світовій

науковій періодиці накопичений значний матеріал з організації процесу фізичного виховання студентської молоді.

Здобувачем з'ясовано, що сьогодні є потреба в оновленні принципів, гуманізації цілей і завдань вищої освіти. Досягнення гармонійного стану особистості можливе в процесі фізичного виховання, що забезпечується реалізацією принципу цілісного розвитку, який полягає в єдності тілесного, інтелектуального та соціально-психологічного компонентів у формуванні особистісної фізичної культури, що зумовлює тісний взаємозв'язок і взаємозалежність у розвитку духовної, емоційно-чуттєвої, когнітивної та фізичної сфер студента.

Мета та завдання дослідження логічно поєднані з аналізом літератури та вирішуються дисертантом за допомогою широкого спектру апробованих методик (**Розділ 2 «Методи та організація досліджень»**):

- теоретичні – аналіз науково-методичної літератури, синтез, порівняння й узагальнення отриманих даних;
- емпіричні – спостереження, бесіда, анкетне опитування студенток (з метою визначення мотиваційних пріоритетів студенток економічних спеціальностей, їх відношення до проблем організації фізичного виховання й самостійних занять фізичними та спортивними вправами.), педагогічне тестування фізичної підготовленості за системою тестів ЄВРОФІТ;
- психодіагностичні – (для оцінки професійно важливих якостей студенток економічних спеціальностей, таких як: концентрація, розподіл і переключення уваги, оперативна пам'ять, швидкість розумових процесів та їх емоційній стан.);
- методи обробки статистичних даних використовували для виявлення вірогідних кількісних змін психофізичних показників та показників соматичного здоров'я під впливом запропонованої спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання, спрямованої на психофізичне вдосконалення студенток економічних спеціальностей на основі переважного застосування волейболу.

- педагогічний експеримент, що охоплював констатувальний і формувальний етапи полягав у визначенні впливу розробленої спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання на рівень соматичного здоров'я, фізичної підготовленості та професійно важливих психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей.

Дослідження проводилося поетапно в період із вересня 2010 по жовтень 2014 року.

В експерименті взяло участь 626 студенток 1 – 4 курсів Української академії банківської справи НБУ та Сумського державного університету.

У третьому розділі **«Характеристика мотивів та інтересів, рівня соматичного здоров'я та психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей»** висвітлено дані констатувального етапу педагогічного експерименту. Здобувачем представлено результати вивчення мотивації студенток економічних спеціальностей до занять фізичними вправами, аналіз рівня показників соматичного здоров'я та проаналізовано вихідний рівень розвитку їх професійно важливих психофізичних якостей.

Результати з визначення рівня розвитку психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей говорять про те, що рівень уваги, швидкість розумових процесів, продуктивність розумових операцій та оперативної пам'яті відповідають рівню нижче за середній, тому можна говорити про низьку ефективність діючої у ВНЗ системи професійно-прикладної фізичної підготовки студенток економічних спеціальностей, яка потребує вдосконалення.

Дослідження рівня емоційного стану студенток економічних спеціальностей за допомогою методики «САН» свідчать про втому студенток у період навчання. Зважаючи на дані констатувального експерименту дисертант дійшов до висновку, що вдосконалення психофізичних якостей студенток економічних спеціальностей цілком можливе шляхом упровадження нових технологій, в основі яких лежить профільне фізичне

виховання (домінуюче використання видів спорту, обраних студентами).

Проведене дослідження дало змогу виявити популярні види рухової активності у студенток, серед яких ними обрано саме волейбол, що складає – 30,5% опитаних та різні види фітнесу, на що вказує 27,1% респондентів.

Результати дослідження рівня соматичного здоров'я студенток економічних спеціальностей за допомогою методики Г. Л. Апанасенка (2000) показали, що абсолютна більшість студенток має нижче за середній рівень соматичного здоров'я.

Четвертий розділ **«Характеристика та експериментальна перевірка ефективності спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання студенток»** розкриває передумови проектування, структуру, мету й завдання запропонованої спортивно-орієнтованої технології та програму її реалізації.

Реалізація програми здійснювалась із дотриманням комплексу принципів (загальних, дидактичних, специфічних), теоретико-методологічного концепту. Річний цикл тренувального процесу за запропонованою технологією розподілявся на чотири етапи підготовки: початковий, втягуючий, тренувальний та підтримуючий і був спрямований на вирішення певних завдань. Кожен етап був різний за терміном та структурою засобів тренування. Вирішувалися завдання підвищення рівня фізичного здоров'я, фізичної підготовленості, обізнаності в галузі фізичної культури та спорту, підтримки рівня спортивної працездатності та професійно-прикладної фізичної підготовки студенток економічних спеціальностей.

З метою перевірки ефективності спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання, на основі переважного застосування волейболу, в межах вирішення завдань роботи, був проведений формувальний педагогічний експеримент, у якому брали участь студентки економічних спеціальностей II курсу ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України» міста Суми, з яких були сформовані дві експериментальні й одна контрольна групи.

Виявлено, що рівень соматичного здоров'я в експериментальних

групах після впровадження спортивно-орієнтованої технології на основі переважного застосування волейболу підвищився з рівня нижче за середній до середнього рівня.

Розроблена авторська технологія дає змогу підвищити показники психофізичного здоров'я студенток. Її впровадження забезпечило розвиток таких якостей, як: концентрація, стійкість, переключення уваги, швидкості переробки інформації та прийняття рішення, які притаманні студенткам економічних спеціальностей.

Результати експериментальних досліджень свідчать про високу ефективність запропонованої технології фізичного виховання на основі переважного застосування волейболу, що дає підставу рекомендувати її для впровадження в навчальний процес інших вищих навчальних закладів освіти економічного профілю

У п'ятому розділі роботи автор узагальнює результати дослідження, аналізує повноту вирішення його завдань. Порівнюючи результати власних досліджень з результатами аналогічних досліджень інших авторів, дисертант науково обґрунтовує індивідуальне бачення питань, які стосуються досліджуваної проблеми. Співставлення отриманих результатів з існуючими у науковій літературі дозволяє визначити дані, які підтверджують та доповнюють сучасні знання з досліджуваного напрямку, визначити факти, які встановлено уперше, що дає можливість обґрунтувати наукову новизну дисертаційного дослідження.

Роботу завершують висновки, в яких відображено основні наукові досягнення виконаного дослідження. Висновки сформульовані у вигляді узагальнюючих і конкретних положень і свідчать про вирішення поставлених завдань.

Автореферат відповідає змісту дисертації і відображує головні положення роботи.

Зауваження щодо змісту дисертації:

1. В актуальності роботи здобувачем при вивченні питання

вдосконалення процесу фізичного виховання студентської молоді проаналізований досвід українських науковців і представників країн СНД. У той же час науковий пласт знань зарубіжних фахівців, наприклад Польщі, Німеччини, Угорщини та інших країн, фактично проігнорований. Тому хотілося б почути від здобувача, які ж підходи, технології використовують фахівці зарубіжних країн для психофізичного вдосконалення студентської молоді на основі спортивно-орієнтованого фізичного виховання.

2. В дисертації та авторефераті зустрічаються не коректні, на нашу думку, вислови «фізкультурна освіта», «фізкультурна робота», «учбові заклади».

3. У розділі 2 «Методи та організація дослідження» ряд загальновідомих методів дослідження надто описаний, не потрібно детально описувати, а власні наукові розробки і модифіковані Вами методики, навпаки, потребують пояснення і мають бути представлені у розділі 2 або додатках.

4. У підрозділі 3.3 здобувач розглядає психофізичні якості як основу формування психофізичного здоров'я студентської молоді. Хотілося б отримати відповідь від здобувача, що несе в собі дефініції понять психофізичного здоров'я та психофізичних якостей.

5. На наш погляд розділ 4 «Характеристика та експериментальна перевірка ефективності спортивно-орієнтованої технології фізичного виховання студенток» перенавантажений ілюстративним матеріалом, також вимагають корекції назви таблиць і рисунків та оформлення в них статистичних показників.

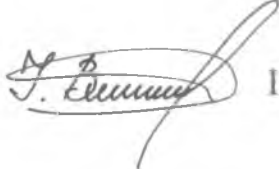
6. Враховуючи передусім необхідність впровадження у процес фізичного виховання студентської молоді інноваційних технологій, логічно та доцільно було б у дисертаційній роботі представити практичні рекомендації, що дозволило б у подальшому фахівцям інтегрувати розроблену здобувачем спортивно-орієнтовану технологію у процес фізичного виховання студентів ВНЗ.

7. В дисертаційній роботі часто зустрічаються русизми, деякі орфографічні помилки та неточності посилань.

Наведені зауваження, дискусійні питання та побажання не мають принципового значення та не знижують рівень наукових, методичних і практичних здобутків автора.

За актуальністю порушеної проблеми, новизною отриманих результатів та практичним значенням дисертація Салатенка І. О. відповідає вимогам п.11 «Порядку присудження наукових ступенів і присудження вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.02 – фізична культура, фізичне виховання різних груп населення.

Офіційний опонент, кандидат наук
з фізичного виховання і спорту, доцент
кафедри теорії та методики
фізичної культури і спорту
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»

І. П. Випасняк

